

РЕШЕНИЕ

№ 120

гр. София, 19.02.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

Върховният касационен съд на Република България, второ наказателно отделение, в съдебно заседание на двадесет и шести януари през две хиляди двадесет и четвърта година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ГАЛИНА ТОНЕВА
ЧЛЕНОВЕ: НАДЕЖДА ТРИФОНОВА
ПЕТЯ КОЛЕВА

при секретар Ил. РАНГЕЛОВА
и в присъствието на прокурора К. СОФИЯНСКИ
изслуша докладваното от съдията Н. Трифонова н. д. № 1119/2023 година, за да се произнесе, взе предвид следното:

Касационното производство е образувано по жалба на частните обвинители В. М., В. Ж., Б. Б., А. Б. /лично и като законен представител на Б. Б./, подадена чрез повереника адв.А. В. срещу въззивно решение № 279 от 14.07.2023 г., постановено по ВНОХД № 769/20219 г. по описа на 1 въззивен състав на Софийски апелативен съд. Постъпили са и самостоятелни жалби от частния обвинител В. М. /с допълнение към нея/, чрез повереника адв.А. и от частния обвинител Б. Б..

В депозираната обща жалба и в личната жалба на частния обвинител Б. Б. се релевира касационното основание по чл.348, ал.1, т.3 НПК, като оплакванията на частните обвинители са съсредоточени върху несправедливото, според тях, намаляване на наложеното на подс. К.З. наказанието „лишаване от свобода“ и отлагане изпълнението му по реда на чл.66 НК. В жалбата на частния обвинител В.М. се посочват и трите касационни основания, с основен акцент на това по чл.348, ал.1,т.3 НПК.

Иска се от касационната инстанция да отмени решението на апелативния съд, да увеличи наказанието на подсъдимия в размер надвишаващ този на СГС /в жалбата на частния обвинител Б./ или поне в съответен на наложеното от първата инстанция наказание или да върне делото за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд.

В съдебно заседание пред Върховния касационен съд, повереникът на частните обвинители и жалбоподатели - Б. Б., В. М., А. Б., Б. Б., В. Ж.- адв.В. заявява, че поддържа касационната жалба с направените в нея оплаквания и искания. Подчертава, че въззивната инстанция е надценила смекчаващите отговорността обстоятелства при извършената корекция на определеното от първия съд наказание. Поставя акцент на оцененото от въззивния съд психическо заболяване на подсъдимия, като особено съществено смекчаващо отговорността му обстоятелство и противопоставя довода, че същото е било скрито от подсъдимия при подновяване на свидетелството за правоуправление.

Частният обвинител Б. Б. се явяват лично. Счита, че извършените от подсъдимия предходни административни нарушения на ЗДвП не са адекватно

интерпретирани от въззивния съд в процеса на вземане на решение относно отмерване на наказанието.

Представителят на Върховната прокуратура подкрепя становището на частните обвинители. Намира, че намалявайки наказанието на подсъдимия и отлагайки изпълнението на лишаването от свобода по реда на чл.66 НК, въззивният съд не е съобразил обществената опасност на подсъдимия. Неправилно са били игнорирани множеството административни нарушения на ЗДвП, за които подс.3. е бил санкциониран, очевидно не постигнали поправителния ефект на административното наказание, като не е отчетена и завишената обществена опасност на деянието, мотивирана със сериозната увреда на обществените отношения. Счита, че това води до отмяна на решението и връщане на делото за ново разглеждане, при което да се отстранят пропуските на апелативния съд и се стигне до справедливо отмерване на наказанието и правилно определяне на режим на изтърпяване.

Защитникът на подсъдимия - адв.С.Д. оспорва касационните жалби. Счита, че оплакванията за нарушения на материалния и процесуалния закон, направени в самостоятелната жалба на частния обвинител Вл.М., не са конкретизирани, поради което и касационната инстанция не им дължи отговор. Що се отнася до основния довод за явна несправедливост на наказанието, защитата изразява несъгласие с аргументите на касаторите и счита, че то е правилно индивидуализирано от апелативния съд.

Подсъдимият споделя аргументите на защитника си като подчертава, че периодът на наказанието „лишаване от право“ да управлява МПС, дори намален от въззивния съд, е твърде дълъг.

В последната си дума желае да бъде оправдан.

ВЪРХОВНИЯТ КАСАЦИОНЕН СЪД, второ наказателно отделение, като обсъди доводите, релевирани в касационните жалби, становището на страните от съдебното заседание и извърши проверка на атакувания въззивен съдебен акт в рамките на правомощията си, установи следното:

С присъда № 260032 от 10.03.2021г. постановена по НОХД № 3980/2019, на Софийски градски съд, наказателно отделение, 2 състав, подс.К. 3. е признан за виновен в това, че на 18.06.2018 г. в с. Ж., при управление на МПС л.а. „Хонда“, модел „Сивик“ с рег. № ***, нарушил правила за движение – чл. 16, ал.1, т. 1 ЗДвП и чл. 21, ал. 1 ЗДвП и по непредпазливост причинил смъртта на Б. Б., настъпила на 11.07.2018 г. и средна телесна повреда на В. М., поради което на основание чл. 343, ал. 4 вр. ал. 3, б. „б“, пр.1 вр. ал. 1, б. „б“ и б. „в“ вр. чл. 342, ал.1, пр. 2 НК., вр. чл. 54 НК. му е определено наказание от шест години лишаване от свобода, което да се изтърпи на основание чл. 57, ал.1, т. 3 ЗИНЗС при първоначален „общ“ режим. На основание чл. 343г НК съдът е лишил подсъдимия от право да управлява МПС за срок от девет години. Присъдил е в тежест на подсъдимия направени по делото разноски.

В резултат на депозирана жалба от подсъдимия е инициирана въззивна проверка на присъдата. С решение № 279 от 14.07.2023 г., постановено по ВНОХД № 769/20219 г. по описа на 1 въззивен състав на Софийски апелативен съд, присъдата е изменена, както следва: преквалифицирано е нарушението на правилата за движение по пътищата от чл.16 ЗДвП в такова по чл.25, ал.1 ЗДвП и е намалено наказанието на подсъдимия на три години лишаване от свобода изтърпяването, на което е отложено по реда на чл.66 НК за срок от пет години, считано от влизане на присъдата в сила. Намален е размерът на наказанието лишаване от право да се управлява МПС на шест години. На основание чл. 67, ал. 3 НК са определени пробационни мерки спрямо подсъдимия, които да се изпълняват

в изпитателния срок. Зачетено е времето, през което подсъдимият е бил настанен за стационарно изследване в Психиатричната клиника на ВМА, МБАЛ – София, за срок от 14 дни, считано от 18.07.2022 г. до 01.08.2022 г. Апелативният съд се е произнесъл и въпросите относно направените разноски. Присъдата е потвърдена в останалата ѝ част.

Предвид наведените в личната жалба на частния обвинител В. М. доводи за наличието на касационните основания по чл.348, ал.1, т.1 и 2 НПК настоящата инстанция намира за необходимо да вземе първо отношение по тях. Без всякаква конкретика, в допълнението към касационната жалба се твърди, че са нарушени процесуалните правила, поради проявена необективност от страна на въззивния съд при осъществяване на доказателствения анализ, че „Софийският апелативен съд не е анализирал и обсъдил в пълен обем всички събрани и релевантни доказателства и доказателствени средства за установяване на конкретното виновно нарушение на административните правила за движение по пътищата, допълващи диспозицията на бланкетния престъпен състав на чл.343 от НК“, както и че установяването на значими по делото факти е мотивирано с „лъжливи и противоречащи си свидетелски показания“. Това според повереника е довело и до незаконосъобразно изменение на присъдата в наказателно-правната ѝ част и преквалифициране на допуснатото от подсъдимия нарушение на правилата за движение по пътищата от такова по чл.16 ЗДвП в нарушение на чл.25, ал.1 ЗДвП.

Първата част на оплакването касае аналитичната дейност на въззивния съд по правдива интерпретация на доказателствата и оспорва обективността и всестранността на разследването. Неговата схематичност и пълната липса на конкретни доводи лишават касационната инстанция от възможност да отговори на поставения въпрос. Това е отчетено и от защитата на подсъдимия, който в съдебно заседание основателно възразява срещу формално направените възражения. В хода на наказателното производство е събран обемен доказателствен материал, който е обсъден пространно от контролирана съдебна инстанция. Настоящият съд не би могъл да предполага, в какъв точно аспект се състои недоволството на касатора, при условие че същият има задължение изчерпателно и мотивирано да изложи оплакванията си, с оглед същността на касационната проверка и правомощията на настоящата инстанция.

Втората част на оплакването може да се определи като такова, свързано с нарушение на материалния закон, доколкото се твърди, че неправилно въззивният съд е преквалифицирал нарушението на правилата за движение по пътищата от чл.16 ЗДвП в такова по чл.25 ЗДвП. Същността и съдържанието на двете законови разпоредби е обсъдено много подробно от апелативната инстанция, а повереникът подхожда с неразбиране и некоректно пресъздава приетите за установени от съда факти, за да мотивира твърдението си. Неразбирането произтича от невярно цитиране на мотивите към въззивното решение. Апелативният съд не е приел за установено, както твърди повереникът на стр.2 от касационната жалба, че подсъдимият е предприел маневра по заобикаляне на намиращия се, успоредно в неговата лента за движение, автомобил на св.С.. Подобни изводи не се съдържат в решението. На стр.9 от мотивите ясно е посочено, че движейки се преди подсъдимият, св.С. предприел маневра по навлизане в пътно уширение. А когато в хода на маневрата предната част на управляваната от свидетеля кола била вече на паркинга, а задната - все още на пътното платно, подсъдимият предприел заобикаляне на автомобила, като се отклонил в ляво по посока на движението си, пресякъл осевата линия и навлязъл в насрещното платно.

Аргументите на въззивния съд да направи преквалифициране на извършеното от подсъдимия нарушение не са свързани с обстоятелството как

точно е бил ситуиран автомобилът на свидетеля / успоредно на платното, косо или изцяло перпендикулярно/въпреки, че и по този въпрос е взето отношение. Съображенията на контролираната инстанция се свеждат изцяло до съдържанието на двете законови разпоредби и задълженията, които те въвеждат за водачите. Нормата на чл.16 ЗДвП касае разположението на нерелсовите пътни превозни средства на пътя и забранява навлизането и движението на пътните превозни средства в насрещната лента за движение на пътно платно с двупосочно движение. Но от нормативно въведената забрана са допуснати две изключения- при извършване на изпреварване или заобикаляне. Въззивният съд законосъобразно е достигнал до извода, че подсъдимият не е нарушил тази забрана, тъй като е заобикалял отклонилия се в отбивката автомобил в момент, в който не е бил изцяло ситуиран на мястото на уширението. Виновно извършеното нарушение на правилата за движение, което е довело и до настъпване на съставомерните последици /заедно с нарушението на чл.21 ЗДвП/ е това, че подсъдимият не е извършил маневрата по заобикаляне според изискванията на чл.25, ал.1 ЗДвП - още преди предприемането ѝ не се е убедил, че няма да създаде опасност за участниците в движението и да извърши маневрата, като се съобразява с тяхното положение, посока и скорост на движение.

Всъщност оплакването на повереника за неправилно приложение на материалния закон не е подкрепено с убедителни доводи, освен с невярна интерпретация на фактите, които дори в представената от него светлина, не водят до други правни изводи. С нужната убедителност съдът е установил , че движейки се с превишена скорост и предприемайки заобикаляне на автомобила, управляван от св.С., подс. 3. е навлязъл в платното за насрещно движение, където е настъпил ударът с насрещно движещия се автомобил. Предприетата от подсъдимия маневра е извършена в нарушение на правилата по чл.25 ЗДвП, а не на чл.16 ЗДвП, както законосъобразно е мотивирал правните си изводи апелативният съд.

Основният въпрос, който се поставя на вниманието на касационната инстанция от всички частни обвинители, е този за справедливостта на наказанието. С оглед обхвата на касационната проверка следва да се уточни, че възраженията са съсредоточени преимуществено относно намаленото наказание „лишаване от свобода“ и отлагане изпълнението му по реда на чл.66 НК, като предвид обстоятелството, че се изразява недоволство срещу цялостната корекция, която апелативният съд е направил по отношение и на двете кумулативно предвидени наказания, следва да се приеме, че оплакванията касаят и намаленото наказание „лишаване от право“ да се управлява МПС.

Частните обвинители считат, че намаленото от апелативния съд наказание „лишаване от свобода“ до минимума от три години и отлагането на изпълнението му по реда на чл.66 НК за срок от пет години, както и намаляване на наказанието „лишаване от право“ да се управлява МПС на 6 години не съответства на задачите, които са очертани от специалната и генералната превенции, че смекчаващите отговорността обстоятелства са надценени, като акцентът неоснователно се поставя на тежестта, придадена на психическото здраве на подсъдимия. Изразява се несъгласие и с аргументите на апелативния съд относно множеството административни нарушения на правилата за движение по пътищата, за които подсъдимият е санкциониран. Широкият обществен отзвук на деянието, зачестилите произшествия по пътищата, според касаторите са доводи, които апелативният съд е следвало да прецени адекватно и да не прилага института на условното осъждане. Защищава се и тезата, че неправилно е оценена висока обществена опасност на подсъдимия, изводима от липсата на виновностни преживявания, липса на чувство на емпатия към страданията на пострадалите.

Посочва се, че подсъдимият е управлявал автомобила със скорост от 89 км/ч, превишаваща с много разрешената на дадения пътен участък – 50 км/ч. Може да се обобщи, че частното обвинение счита смекчаващите отговорността обстоятелства за силно надценени, а отегчаващите - неоснователно омаловажени.

Въззивният съд е подходил изключително старателно към въпроса за индивидуализиране на наказателната отговорност на подсъдимия. На внимателна преценка са подложени всички обстоятелства, имащи отношение към отмерването на наказанието, но тежестта и значимостта им не са адекватно преценени, като с тази връзка недоволството на касаторите е оправдано.

Не е лишено от основание възражението им относно начина, по който въззивният съд е избрал да интерпретира множеството административни нарушения на ЗДвП, за които подсъдимият е бил санкциониран /за периода от 2008 до датата на деянието е санкциониран с 10 фиша и 26 наказателни постановления/. Излагайки аргументи за тяхната голяма давност, въззивният съд е обърнал внимание само на последните две – от 2016 и 2017 г. /и двете за шофиране с превишена скорост/, което му е дало основание да направи заключението, че „значението на тези минали наказания е значително отслабено, до степен да се игнорира“.

Касационната инстанция не споделя като правилен приетия от въззивния съд подход. В конкретния случай, административните наказания наложени на подсъдимия за нарушения на правилата за движение по пътищата, илюстрират повтарящо се, еднотипно поведение на подс.З. като водач на МПС, демонстриращ явно несъобразяване с правилата за движение, игнориращ задълженията си, произтичащи от ЗДвП и ППЗДвП, което закономерно е довело и до нееднократното му санкциониране. Отделянето на последните две административни нарушения от множеството предхождащи ги други такива, не мотивира правилен подход на съда към преценка на цялостното поведение на подсъдимия и определянето му като водач с невисока степен на опасност. Не би могло да се игнорира обстоятелството, че последните две нарушения са за управление на МПС с превишена скорост, нарушение от основно значение за причиненото пътно произшествие и в настоящия случай, при който подсъдимият е управлявал автомобила си със скорост от 89 км/ч, при максимално разрешена в населено място 50 км/ч.

С особено голяма тежест сред смекчаващите отговорността обстоятелства се е ползвало от въззивния съд здравословното състояние на подсъдимия и по-точно данните за психическото му здраве. При баланс между смекчаващите и отегчаващи отговорността обстоятелства, този факт е оценен от апелативната инстанция като основен, мотивирал извода за значително занижаване на наказанието. Срещу това решение са отправени и значителна част от критиките на касаторите, обуславящи касационното основание по чл.348, ал.1, т.3 НПК

Въпросите касаещи здравословното състояние на подсъдимия са подробно анализирани и от двете съдени инстанции. Сериозността им е разглеждана дори в светлината на предпоставките относими към възможността подсъдимият да носи наказателна отговорност. След като въз основа на достатъчна експертна доказателствена обезпеченост е прието за установено от съда, че подсъдимият е вменияем, установените при него психически проблеми, разкриващи личностово разстройство с шизоидни, диссоциални и параноидни черти, са преценени като смекчаващо обстоятелства с особена тежест. Въпреки, че не е дефинирано като изключително по смисъла на чл.55 НК, психическото заболяване на подсъдимия е било това, което е мотивирало въззивния съд да индивидуализира наказанието му в рамките на минимума, предвиден в разпоредбата на чл.343, ал.3, б. “б” НК. Оценените от съда „хуманни съображения за силно смекчаване на наказателния

отговор за извършеното“ обаче не са поставени в адекватно съотношение с иначе отчетените факти, че заболяването на подсъдимия датира от 2012 г., същият е наясно с него и се е лекувал нееднократно, като очевидно е преценил, че може да е пълноценен и безопасен участник в движението, управлявайки автомобил. Очевидно е убягнало от вниманието на съда обстоятелството, че подсъдимият използва заболяването си за оправдание на постъпките си, тенденциозно преекспонира този факт, за да се достигне до проявата на такава неоправдана снизходителност.

Не могат да се споделят възраженията на касаторите, че самопризнанията на подсъдимия са имали сериозен принос сред смекчаващите отговорността му обстоятелства. Въззивната инстанция не им е отдала прекомерно значение, отчитайки съдържанието на дадените от подс. 3. обяснения и липсата на пълни самопризнания. Не търпи упрек поведението на подсъдимия, в насока искана от частното обвинение- а именно, че ако би искал да направи признание за вината си, е следвало да избере провеждане на диференцираната процедура по чл.371, т.2 НПК. Изборът на един подсъдим да признае фактите, изложени в обвинителния акт и да даде съгласие да не се събират доказателства за тях от съда, действително носи позитиви за същия като решението му се бонифицира с редукия на наказанието в установените от разпоредбата на чл.58а НК параметри. При условие, че подсъдимият не избере този път на развитие на процеса, неговото решение не следва да се асоциира с негативни последици при индивидуализиране на наказанието и не следва да се санкционира като отегчаващо вината обстоятелство, както правилно е сторил и въззивният съд.

Настоящата инстанция не намира за основателно възражението на касаторите относно начина, по който апелативният съд е ценил отношението на подсъдимия към стореното и фактът, че същият има малолетно дете. Въззивният съд не се е съгласил с мнението на първия съд да ги третира като смекчаващи отговорността обстоятелство и ги е изключил от кръга на същите.

С оглед на изложеното може да се заключи, че придавайки прекомерна тежест на определи смекчаващи отговорността обстоятелства и игнорирайки отегчаващи такива, въззивният съд несправедливо е индивидуализирал наказанието на подсъдимия и е намалил „лишаването от свобода“ в минимално предвиден размер, респективно - намален е срокът и на лишаването от право да се управлява МПС.

В касационните жалби на частните обвинители се изразява основателно недоволство и от решението на въззивния съд да отложи изпълнението на наказанието по реда на чл.66 НК.

Наказателният кодекс е ясен, а съдебната практика е постоянна в отстояване на виждането, че за приложението на института на условното осъждане се поставя акцент на възможността подсъдимият да бъде поправен без ефективното изтърпяване на наказанието лишаване от свобода, като съдът е длъжен да направи тази преценка и с оглед нуждите на генералната превенция, защото и тя е цел на наказанието. Следователно необходимо е да се съчетаят двете изисквания-изискванията на специалната превенция с тези на генералната.

В тази връзка се констатира, че в мотивите на въззивното решение не се съдържат съображения обосноваващи извода на съда, че за постигане целите на наказанието не е наложително неговото ефективно изтърпяване от подсъдимия, дори и в минимално предвидения размер, а аргументи досежно обезпечаване на генералната цел на наказанието изобщо липсват. Апелативният съд е отбелязал декларативно, че посредством отлагане изпълнението на наказанието по реда на чл.66 НК, биха се постигнали целите на наказанието, но въз основа, на кои

обстоятелства е достигнал до тези изводи и най-вече кои са относимите към генералната превенция, не става ясно. При този подход се е стигнало до нарушаване на правилата за оценка на обстоятелствата по чл.54 НК, имащи отношение към справедливостта на наказанието и едновременно с това чрез смекчаването му, е допусната нарушение на законовия критерий за справедливост.

С оглед правомощията си по чл.354, ал.3, т.1 НПК, касационната инстанция не може да удовлетвори искането на частните обвинители да увеличи наказанията на подсъдимия. Исканият ефект може да се реализира само след отмяна на въззивното решение и връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на апелативния съд. В тази връзка трябва да се отбележи, че искането направено в касационната жалба на частния обвинител Б. Б., за определяне на наказание надвишаващо това на първата инстанция не може да се удовлетвори и след връщане на делото за ново разглеждане, тъй като нито той, нито останалите частни обвинители или представителят на държавното обвинение са атакували присъдата пред въззивния съд, следователно не са изразили недоволство от наложеното от първата инстанция наказание. Въззивната проверка е била инициира единствено от жалба на подсъдимия. Забраната за reformation in rejus, като една от гаранциите за пълноценно упражняване правото на защита на подсъдимия, се отнася, както до правомощията на съда, осъществяващ инстанционен контрол, но и до тези на инстанцията, на която делото се връща за ново разглеждане.

Що се отнася до направеното за пръв път в съдебно заседание пред настоящата инстанция искане на подсъдимия за намаляване срока на наложеното му наказание „лишаване от право“ да управлява МПС, то с оглед неговата ненавременност и изложените до тук съображения за справедливостта на наказанието, следва да се остави без коментар. Това е относимо и до наведените от защитата доводи за допуснати съществени процесуални нарушения.

Водим от горното и на основание чл.354, ал.3, т.1 и 2, вр. ал.1,т.5 НПК, Върховният касационен съд, второ наказателно отделение,

Р Е Ш И:

ОТМЕНЯ въззивно решение № 279 от 14.07.2023 г., постановено по ВНОХД № 769/20219 г. по описа на 1 въззивен състав на Софийски апелативен съд в частта, с която е намалено наложеното на подс.К. З. наказание „лишаване от свобода“ на три години и е приложена разпоредбата на чл.66 НК, в частта с която на основание чл. 67, ал. 3 НК са определени пробационни мерки за период от две години, в частта относно отмяната на чл.57, ал.1,т.3 ЗИНЗС, както и в частта, в която е намалено наложеното наказание „лишаване от право“ да управлява МПС на 6 години.

Оставя в сила решението в останалата му част.

Връща делото за ново разглеждане в тази част от друг състав на апелативния съд от фазата на съдебното заседание.

Решението не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.